

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 8-9 КЛАСАХ

*А. В. Ярмолюк, канд. пед. наук, старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури*

У тезах визначено умови успішного засвоєння синтаксису української мови учнями 8-9 класів, обґрунтовано актуальність створення сучасної методики навчання синтаксису й пунктуації української мови на основі поєднання діяльнісного, особистісно орієнтованого й компетентнісного підходів. Схарактеризовано систему комплексних вправ, сучасних методів, покладених в основу створення інноваційної методики.

Ключові слова: *компетентнісний, особистісно орієнтований, діяльнісний підходи; система комплексних вправ, методи інтерактивного навчання.*

Результати експериментальних досліджень, аналіз праць у галузі лінгвістики й психолінгвістики щодо функціонування одиниць різних структурних рівнів (Вихованець І., Гуйванюк Н., Дудик П., Загнітко А., Золотова Г., Плющ М., Шульжук К.) і лінгводидактики щодо переорієнтації навчання з традиційного (засвоєння й запам'ятовування готових теоретичних знань) на засвоєння процесу функціонування їх (Гнаткович Т., Голуб Н., Мацько Л., Кухарчук І.) дали змогу обґрунтувати актуальність поєднання підходів до навчання синтаксису української мови у 8-9 класах: *діяльнісного, особистісно орієнтованого й компетентнісного*. На основі психологічних і методичних праць, присвячених діяльнісному аспекту навчання (Виготський Л., Гальперін П., Зимня І., Леонтьєв О., Лернер І., Пентилюк М., Плиско К.) визначено *передумови* успішного засвоєння синтаксису української мови учнями 8-9 класів: організація навчального процесу як суб'єкт-суб'єктних відношень між учителем і учнем; розуміння мови як особливого виду діяльності; вивчення синтаксису з урахуванням структури мовленнєвої діяльності та фаз породження висловлювання (орієнтації, планування, реалізації, контролю); усвідомлення структури мовленнєвої діяльності і складників власного висловлювання; формування вмінь у репродуктивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності; реалізація особистісно-діяльнісного, проблемного навчання, мета якого полягає в створенні умов для розвитку соціально активної, професійно компетентної особистості.

Конкретизація розробленої методики здійснюється через систему *комплексних вправ* та певної послідовності виконання їх. Вони розробляються з урахуванням *функційно-комунікативного підходу*, що програмує пізнання рідної мови через розв'язання мовленнєвих завдань. Вправи будуються на основі системи текстів соціокультурної тематики з урахуванням їхніх дидактичних, розвивальних і виховних функцій; вправи програмують постановку завдань, що спонукають учнів до словесної

творчості й водночас орієнтують на розв'язання граматичних завдань. На матеріалі тексту формуються такі вміння: аналізувати текст, виражальні можливості синтаксичних одиниць, пояснювати роль їх у комунікативній організації висловлювання, усвідомлено й доцільно використовувати мовні одиниці в різних мовленнєвих ситуаціях відповідно до комунікативної мети. Ефективному вивченню синтаксису й пунктуації у 8-9 класах сприятимуть *методи інтерактивного навчання: метод проєктів, розігрування ролей (роль письменника, редактора, екскурсовода, учителя тощо), кейс-метод (ситуаційний), складання портфоліо, метод наслідування, метод морального вибору.*